

ปัญหากฎหมายในการดำเนินคดีอาญากับผู้วิกลจริต¹

วโรดม แก้วสงวน²

ในปัจจุบันประเทศไทยพบผู้วิกลจริตเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสาเหตุเกิดจากปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาจากเสพยาเสพติด ปัญหาจากการเลี้ยงดูของบุคคลในครอบครัว หรือปัญหาจากการทำงาน ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยทางสุขภาพจิตได้ อาจส่งผลให้ผู้วิกลจริตไม่มีความสามารถที่จะควบคุมสติ อารมณ์ ความนึกคิด ความรู้สึกผิดชอบ อย่างเช่นบุคคลปกติทั่วไป จนเกิดการกระทำความผิดทางอาญาซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ๆ เมื่อผู้วิกลจริตไปกระทำความผิดทางอาญา หรือผู้กระทำความผิดทางอาญากลายเป็นผู้วิกลจริต การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้วิกลจริต โดยต้องมีมาตรการที่แตกต่างจากผู้กระทำความผิดทางอาญาที่เป็นบุคคลปกติทั่วไป ดังนั้นกฎหมายต้องมีเจตนารมณ์ ให้ผู้วิกลจริตได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญาเพื่อให้เกิดยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในการต่อสู้คดี และเพื่อให้ผู้วิกลจริตได้พิสูจน์ตนเองว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้วิกลจริต ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญากับผู้วิกลจริต และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ซึ่งได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาผู้วิกลจริต ซึ่งเป็นผู้ป่วยคดี

อย่างไรก็ตามเมื่อได้ทำการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้วิกลจริต พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก คือ ปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งเป็นผู้วิกลจริตแต่สามารถต่อสู้คดีได้ ควรมีสถานะที่มีทนายความ เข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินคดี เนื่องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 นั้น กำหนดว่า ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริต หรือสามารถต่อสู้คดีได้ ดังนั้น หากจำเลยเป็นผู้วิกลจริตแต่ยังสามารถต่อสู้คดีได้ จึงจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายในการดำเนินคดีอาญากับผู้วิกลจริต โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และรองศาสตราจารย์สุรินทร์ รัตนวราห

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ต่อไป ผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงต้องถูกดำเนินคดีเช่นเดียวกันกับคนปกติทั่วไป ทั้งที่ยังเป็นผู้วิกลจริต ซึ่งเป็นผู้มีความอ่อนแอทางสภาพจิตใจ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกภาพ ความจำ สติปัญญา การรับรู้ และการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้วิกลจริต อาจไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ จดจำและเล่ารายละเอียดที่เกี่ยวข้อง หรือตอบคำถามได้ดีพอสมควร และขั้นตอนการดำเนินคดีอาญามีหลักเกณฑ์มากมาย หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตอาจไม่สามารถดำเนินการได้ดี หากไม่มีผู้มีความรู้ในทางกฎหมายเข้ามาช่วยเหลือ อธิบายเนื้อหาหรือถ้อยคำทางกฎหมาย รวมทั้งปกป้องสิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เช่นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง เมื่อเทียบกับกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าได้กำหนดถึงสิทธิในการมีทนายความช่วยเหลือของจำเลยผู้วิกลจริต โดยวางหลักว่าในทุกครั้งที่ศาลนัดพิจารณาคดีเกี่ยวกับความสามารถจำเลย จำเลยที่ถูกกล่าวอ้างว่ามีสภาวะทางจิตผิดปกติต้องมีทนายความคอยช่วยเหลือในระหว่างพิจารณาคดี ถ้าจำเลยไม่มีทนายทนายเพียงพอที่จะว่าจ้างทนายความเพื่อแก้ต่างคดี ให้ศาลจัดหาทนายความให้แก่จำเลยด้วย ในส่วนของประเทศแคนาดา พบว่ามีการกำหนดให้จำเลยที่ถูกสงสัยว่ามีสภาพจิตไม่ปกติมีทนายความเป็นผู้ให้การช่วยเหลือคดีในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี ตั้งแต่ในชั้นพิจารณาประเด็นเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย หากศาลมีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยไม่สามารถจะต่อสู้คดีได้ และจำเลยไม่มีทนายความช่วยเหลือ ศาลต้องแต่งตั้งทนายความให้จำเลย

ประการที่สอง คือ ปัญหาการพิจารณาสั่งให้แพทย์ตรวจเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ เนื่องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 ในวรรคแรกกำหนดว่า ในระหว่างทำการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวน หรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้แพทย์ตรวจผู้นั้น ซึ่งกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้เกิดขึ้นในระหว่างการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวน หรือศาลเท่านั้น มีอำนาจสั่งให้แพทย์ตรวจ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความสามารถในการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยตนเองแล้ว ทำให้การพิจารณาคดีจะต้องหยุดชั่วคราวเพื่อให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้รับการรักษาที่เหมาะสม เพราะในทางการแพทย์ วิกลจริต ถือว่าเป็นผู้ป่วยทางจิตเวช ซึ่งผู้ป่วยทางจิตเวช ดังนั้น แพทย์จึงเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถสังเกตอาการได้ทั้งจากพฤติกรรม การพูดจา หรือการจัดการทดสอบทางสภาพจิตโดยแพทย์ผู้มีความชำนาญ เพราะในบางกรณี ผู้วิกลจริตบางรายเมื่อได้กระทำความผิดแล้ว อาการวิกลจริตจะทุเลาลงจนดูเป็นคนปกติทั่วไป หรือกรณีลักษณะของอาการไม่สามารถสังเกตเห็นได้ หรือสังเกตเห็นได้ยาก ด้วยเหตุนี้หากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่แสดงอาการชัดเจนว่าเป็นผู้วิกลจริต ย่อมส่งผลต่อการพิจารณาของพนักงานสอบสวน หรือศาล ที่ไม่อาจรู้ถึงอาการวิกลจริตของผู้ต้องหาหรือจำเลย และให้

ดำเนินคดีต่อไปตามปกติ ย่อมส่งผลกระทบต่อจำนวนผู้วิกลจริต เมื่อได้เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการดำเนินคดีอาญาในกรณีที่ศาลมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยจะมีความผิดปกติทางจิตหรือวิกลจริตให้จำเลย หรือพนักงานอัยการมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาสถานะทางจิตของจำเลยได้ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ตั้งแต่เริ่มคดีจนถึงศาลมีคำพิพากษา โดยศาลจำต้องยอมรับคำร้องเช่นนั้นและกำหนดวันนัดพิจารณา หรือในกรณีที่ศาลเห็นเองศาลจะกำหนดวันนัดพิจารณาสถานะทางจิตของจำเลยขึ้นเองก็ได้และเมื่อพิจารณาแล้วศาลพบว่าจำเลยมีความผิดปกติทางจิตจนไม่สามารถรับรู้ลักษณะกระบวนการพิจารณาได้จริงก็ให้ศาลส่งตัวจำเลยไปยังอัยการสูงสุด (Attorney General) และอัยการสูงสุดจะส่งจำเลยไปรักษาตัวในโรงพยาบาลเพื่อรับการรักษาในสถานที่ที่เหมาะสมต่อไป การที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดให้จำเลย หรือพนักงานอัยการมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาสถานะทางจิตของจำเลยได้ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ตั้งแต่เริ่มคดีจนถึงศาลมีคำพิพากษา ซึ่งการกำหนดตัวบุคคลไว้ในกฎหมายให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลย่อมส่งผลให้ศาลไม่อาจปฏิเสธที่จะพิจารณาคำร้องขอของบุคคลดังกล่าว อีกทั้งยังกำหนดต่อไปด้วยว่า ศาลจำต้องยอมรับคำร้องเช่นนั้นและกำหนดวันนัดพิจารณา จึงเป็นการบัญญัติให้ชัดเจนให้ศาลต้องดำเนินการพิจารณาตามคำร้องขอของจำเลยหรือพนักงานอัยการ โดยไม่สามารถมีดุลพินิจไม่ดำเนินการได้ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินคดีต่อไปมีความถูกต้องและเหมาะสม ในส่วนกฎหมายของประเทศแคนาดา กำหนดให้ศาลสามารถออกคำสั่งให้ประเมินสภาพจิตได้ไม่ว่าเวลาใด ๆ ในระหว่างพิจารณา หากศาลมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการประเมินดังกล่าวมีความจำเป็นต่อการพิจารณาสภาพจิตของจำเลยในการต่อสู้คดี ทั้งนี้ โจทก์จำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ตรวจประเมินสภาพจิตของจำเลยได้เช่นกัน หากศาลพิจารณาพยานหลักฐานจากคู่ความฝ่ายที่มีหน้าที่พิสูจน์ในศาลแล้ว แน่ใจว่าจำเลยมีความผิดปกติทางจิตและไม่สามารถต่อสู้คดีต่อไปได้ การพิจารณาต้องระงับลง นอกจากนี้ ประเทศแคนาดายังกำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบซึ่งผู้เป็นคณะกรรมการนี้จะต้องมีผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาที่ผ่านการอบรม และมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับผู้มีอาการป่วยทางจิตร่วมอยู่ด้วย โดยคณะกรรมการตรวจสอบมีอำนาจพิจารณาเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย และมีสิทธิตรวจสอบคำสั่งของศาลที่ได้พิจารณาในเรื่องความสามารถของจำเลยได้อีกด้วย และเมื่อศาล หรือคณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยไม่มีความสามารถที่จะสู้คดีต่อไปได้เนื่องจากสภาพจิตไม่ปกติ และสมควรต้องได้รับการรักษา ทั้งศาลและคณะกรรมการมีสิทธิออกคำสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปรักษาที่โรงพยาบาลตามที่เห็นสมควร การที่กฎหมายของประเทศแคนาดากระบุให้โจทก์ จำเลย มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ตรวจประเมินสภาพจิตของจำเลยได้ และศาลเองก็มีสิทธิออกคำสั่งให้มีการประเมินสภาพจิตของจำเลยได้เช่นเดียวกัน และศาลต้องดำเนินการพิจารณาจากพยานหลักฐานจากฝ่ายที่กล่าวอ้างซึ่งหากพบว่าจำเลยมีความผิดปกติทางจิตและไม่สามารถต่อสู้คดีต่อไปได้ การพิจารณาต้องระงับลงซึ่งการกำหนดหลักเกณฑ์เช่นนี้ย่อมทำให้ผู้วิกลจริต

ได้รับความคุ้มครอง เพราะเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องให้มีการตรวจประเมินสภาพจิตแล้ว ศาลต้องพิจารณาเรื่องนี้ตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อพิจารณาประเด็นเรื่องการตัดสินใจคดีจำเลยไม่ต้องรับผิดทางอาญาเนื่องจากจำเลยกระทำผิดในขณะวิกลจริต หรือประเด็นเรื่องความสามารถของจำเลยในการต่อสู้คดี แยกออกมาต่างหากและมีสิทธิตรวจสอบคำสั่งของศาลในเรื่องความสามารถของจำเลยได้ ซึ่งในคณะกรรมการจะมีผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาร่วมอยู่ด้วย ซึ่งเป็นผลดีต่อการประเมินอาการของจำเลย และให้ได้ผลที่แม่นยำมากขึ้น

ประการที่สาม คือ ปัญหาการขอตรวจประเมินความสามารถเพื่อต่อสู้คดี เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 วรรคสอง กำหนดให้ พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้ จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริต หรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิต โดย มาตราดังกล่าวให้อำนาจศาลส่งตัวจำเลยไปบำบัดรักษาในโรงพยาบาลโรคจิต เมื่อเห็นว่าจำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ โดยให้ศาลมีอำนาจสั่งให้งดการพิจารณาคดีและจำหน่ายคดีชั่วคราว และหลังจากจำเลยพ้นจากการวิกลจริตและสามารถต่อสู้คดีได้ ศาลจะยกคดีขึ้นพิจารณาและพิพากษาต่อไป แต่ก่อนศาลจะดำเนินการพิจารณาและพิพากษา ต้องปรากฏต่อศาลว่าจำเลยพ้นจากการวิกลจริตและสามารถต่อสู้คดีได้ และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 มาตรา 36 กำหนดว่า ให้สถานบำบัดรักษารับผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ควบคุมและบำบัดรักษา จนกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหาย หรือทุเลาและสามารถต่อสู้คดีได้ วรรคสอง ให้จิตแพทย์ผู้บำบัดรักษาทำรายงานผลการบำบัดรักษาส่งให้พนักงานสอบสวนหรือศาลภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ ในกรณีที่จิตแพทย์เห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้รายงานผลบำบัดรักษาทุกหนึ่งร้อยแปดสิบ และวรรคสาม ในระหว่างการบำบัดรักษาเมื่อจิตแพทย์ผู้บำบัดรักษาเห็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการบำบัดรักษาจนความผิดปกติทางจิตหายหรือทุเลาและสามารถต่อสู้คดีได้แล้ว ให้รายงานผลการบำบัดรักษาต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลทราบ โดยบทบัญญัติมาตราดังกล่าวได้กำหนดกระบวนการให้จิตแพทย์รายงานผลการรักษาของจำเลยให้ศาลทราบทุกหนึ่งร้อยแปดสิบวัน กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้แพทย์รายงานผลบำบัดรักษาทุกหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และในกรณีจำเลยได้รับการบำบัดรักษาจนความผิดปกติทางจิตหายหรือทุเลา และสามารถต่อสู้คดีได้ ให้จิตแพทย์รายงานต่อศาล โดยไม่ชักช้า เพื่อประกอบดุลพินิจของศาลในการยกคดีขึ้นพิจารณา หากแพทย์มิได้รายงานผลการรักษา ศาลย่อมไม่ทราบถึงความสามารถในการสู้คดีของจำเลย เพราะพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจศาลในการตรวจสอบ และติดตามผลการรักษา อีกทั้งไม่มีกระบวนการอื่นให้ศาลตรวจสอบและติดตามผลการรักษานอกจากอาศัยการรายงานจากแพทย์ ทำให้จำเลยไม่มีโอกาสสู้คดี และอาจถูกควบคุมเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น รวมทั้งทำให้

ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาจากการกระทำของจำเลยในเวลาอันควร เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ากรณีจำเลยเป็นคนวิกลจริตและไม่สามารถสู้คดีในระหว่างพิจารณา ศาลมี อำนาจกำหนดระยะเวลาส่งตัวจำเลยไปบำบัดรักษาในโรงพยาบาล โดยกรอบระยะเวลาขึ้นอยู่กับกฎหมาย แต่ละมลรัฐทำให้ศาลสามารถตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการรักษาและความสามารถในการสู้คดีได้ทุก ระยะเวลาตามกำหนดเวลาดังกล่าว และหากศาลเห็นว่าจำเลยสามารถสู้คดีได้ ศาลก็สามารถยกคดีขึ้นพิจารณาได้ ทันที โดยไม่ต้องรอให้แพทย์รายงานผลให้ศาลทราบ ทั้งในระหว่างจำเลยรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล ก็เปิด โอกาสให้บุคคลอื่นนอกจากจิตแพทย์ มีสิทธิยื่นขอให้ศาลตรวจประเมินความวิกลจริต และความสามารถสู้ คดีของจำเลยได้ทุกกระยะเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่า จำเลยพ้นจากวิกลจริต หรือสามารถต่อสู้คดี

ดังนั้นแล้วเพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้วิกลจริตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งเป็นผู้วิกลจริตแต่สามารถต่อสู้คดีได้ ควรจะมีสิทธิที่จะมีทนายความ เข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินคดี

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 จากเดิมที่บัญญัติให้ มาตรา 173 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูก ฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

วรรคสอง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้า ไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 173 เป็นดังนี้

มาตรา 173 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูก ฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

วรรคสอง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้า ไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

วรรคสาม กรณีจำเลยวิกลจริตแต่สามารถต่อสู้คดีได้ ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลย ว่ามี ทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

2. ปัญหาการพิจารณาสั่งให้แพทย์ตรวจเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถ ต่อสู้คดีได้

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 วรรคหนึ่ง จากเดิมที่บัญญัติว่า

ในระหว่างทำการสอบสวน ใต้วงมูลฟ้อง หรือพิจารณา ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย

เป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้แพทย์ตรวจผู้ นั้นเสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้ นั้นมาให้ถ้อยคำ หรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

ให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14 วรรคแรก เป็นดังนี้

มาตรา 14 วรรคหนึ่ง ในระหว่างทำการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ผู้ต้องหาหรือจำเลย มีสิทธิยื่นคำร้องพร้อมหลักฐานตามสมควร ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวน หรือศาลสั่งให้แพทย์ตรวจผู้ นั้นเป็นการด่วน ทั้งนี้ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนหรือศาลที่จะสั่งให้แพทย์ตรวจผู้ นั้นเองก็ได้ เสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้ นั้นมาให้ถ้อยคำ หรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

3. ปัญหาการขอตรวจประเมินความสามารถเพื่อต่อสู้คดี

ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 มาตรา 36 วรรคสอง จากเดิมที่บัญญัติว่า

ในระหว่างการบำบัดรักษา เมื่อจิตแพทย์ผู้บำบัดรักษาเห็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการบำบัดรักษาจนความผิดปกติทางจิตหายหรือ ทุเลา และสามารถต่อสู้คดีได้แล้วให้รายงานผลการบำบัดรักษาต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลทราบโดยไม่ชักช้า

ให้แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 36 วรรคสาม เป็นดังนี้

ในระหว่างการบำบัดรักษา เมื่อจิตแพทย์ผู้บำบัดรักษาเห็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการบำบัดรักษาจนความผิดปกติทางจิตหายหรือ ทุเลา และสามารถต่อสู้คดีได้แล้วให้รายงานผลการบำบัดรักษาต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลทราบโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่จะยื่นคำร้องต่อศาลให้สั่งจิตแพทย์ผู้บำบัดรักษาตรวจประเมินความวิกลจริต และความสามารถต่อสู้คดี

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

เกียรติขจร วจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. สำนักพิมพ์: พลสยามพริ้นติ้ง, กรุงเทพมหานคร, 2551.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

ปกป้อง ศรีสนิท. สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.

แสงอุทัย และ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

บทความในวารสาร

ชาญวิทย์ รัชนีกุลชน. “สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ.” บทความวิทยาลัยศาล
รัฐธรรมนูญ, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2556.

รุ่งพงษ์ ชัยนาม. “สารัตถะแห่งสิทธิมนุษยชน.” วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช 10, 2 : 104 – 120

วิทยานิพนธ์

จักรกฤษณ์ แจ่มศรี. “การตรวจสอบความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยที่เป็นคนวิกลจริต.” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2563.

บุรุษกร ศิริรัตนบวร. “การคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยทางจิตในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา,” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2559.

สิทธินนท์ กี่สุขพันธ์. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้วิกลจริต.”
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.